

עטרת שלום

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמנוא בארה"ק. רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
בנטיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
פרשת קדושים

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני הוי"ה אלהיכם (יט ב).

הנה המפרשים כבר עמדו מה נתינת טעם הוא זה, וכי יתחייב הדבר לצייר כפיו של הקב"ה להדמות לקונו. ובספרא (פרשתא א) איתא וז"ל: 'קדושים תהיו כי קדוש אני הוי"ה אלהיכם' לומר אם מקדישים אתם עצמכם, מעלה אני עליכם כאילו קידשתם אותי.

ואפשר לומר שזה ידוע ממרן אלפי הבעש"ט הקדוש זיע"א (בעש"ט עה"ת בראשית אות כב, ועמוד התפילה אות ה) שאות א' הוא א'לופו של עולם טמיר ונגזי בגוויה מתלבש באות א', ואות ב' הוא ב' אלפי"ן שני לבושין, וכן הוא באות ג' הוא ג' אלפי"ן וכו', עד אות ת' הוא ד' מאות אלפי"ן, אם כן שורש אותיות התורה שקרוב יותר אל החיות הרוחניות אור אין סוף הוא אות א', ואחר כך יורד והולך ומתלבש זה בזה, ונתרחק מן החיות עד אות ת' שהוא מלכות שבמלכות.

ולכן ע"י שהאדם עוסק בתורה ומתפלל הוא מעלה כל האותיות שהם הניצוצין הקדושים שנתפזרו בכל העולם כי הם חיותם, כמו שאמרו חז"ל (זה"ק ה"ב קסא ע"א) הסתכל בה באורייתא וברא עלמא. שע"י אותיות התורה נברא העולם.

והנה זה איתא בספה"ק אורייהיים הקדוש (דברים לג ב) שאומר, שבשכינה הקדושה יש כמה מדרגות, כמו שרואים מחז"ל במסכת אבות (פ"ג מ"ו)

עשרה שיושבין שכינה שרויה בנייהם, וכן חמשה וכו', עד שנים שישובים. רואים שיש כמה וכמה מדרגות בהשראת השכינה.

וזה ידוע שיש שני דרגות מהור וקדוש, ולהשיג מדרגת מהור הוא דבר קל להשיג, כי ע"י שהאדם טובל אז הוא כבר נקרא בשם מהור, מה שאין כן להשיג מדרגת קדוש בזה צריך האדם לעמול בעבודה וביגיעה רבה לקדש עצמו במותר לך כמו שאמרו חז"ל (יבמות ב), וכמו שהרמב"ן מאריך בזה, שמצות קדושים תהיו כולל מצות קדש עצמך במותר לך בכל עניני הנאת הגוף שלא יהיה נבל ברשות התורה עיי"ש.

כי בענין מדרגת הקדושה יש כמה וכמה מדרגות איך שמעלה את ניצוצי השכינה שבכל דבר שבעולם בקדושה ובמהרה, וע"י שמקדש עצמו שורה עליו השכינה ומתקן הניצוצין שהם האותיות שנפלו מהשכינה הקדושה בכל עניני גשמי הנמצאים בעולם החומרי הזה.

וזהו מה שמרמז לנו התורה 'קדושים תהיו' היינו תהיו' הוא נוטריקון ת' יה"ו, רצה לומר שע"י שהאדם מקדש עצמו בגדרים וסיגים בדברים המותרים בעניני עולם החמרי, עי"ז הוא מעלה את ניצוצי השכינה שנפלו עד אות ת' בחינת מלכות שבמלכות, ואז יהיה החיבור הגמור והשלם בין

בס"ד, עש"ק פרשת קדושים
כ"ה ניסן תשע"א - שנה ב' גליון ס"ח

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	קנדה
8:36	7:57	6:42		
8:33	7:59	6:57		
9:07	8:35	7:32		
9:21	8:49	7:43		

מבוסס על חודש. מולד אייר: ליל שלישי שעה 12:28, 9 תלקח

נא לשמור על קדושת הגליון

אות ת' בחינת מלכות עם יה"ו שבשם הוי"ה ביחודא שלים.

'כי קדוש אני הוי"ה אלהיכם' רצונו לומר שזה ידוע ממרן האריז"ל (פע"ח שער העמידה פרק יט ועוד) עה"פ אני ראשון ואני אחרון (ישעיה מד ו) שאנ"י הוא מלכות שהיא ה' אחרונה, וגם היא ראשון, שהוא אי"ן אותיות אנ"י, שהוא כתר, עיי"ש סוד הדבר. ומבואר ממרן האלקי הבעש"ט הקדוש זיע"ע (בעש"ט עה"ת לך"ך אות כח) שע"י שמקדש מלכות הנקרא אני עם המחשבה וכתר, בחינת יחוד יראה ונורא, נתפרדו כל פועלי און, ומתבטל כל גורות רעות.

וזה אומר התורה 'כי קדוש אני' היינו ע"י שהאדם יקדש את אנ"י בחינת מלכות, את כל העולם הגשמי, עי"ז יתעלו כל האותיות התורה מאות ת' שהם הניצוצ"ק הטמונים ונגזים בעולם, עד 'הוי"ה אלהיכם' בחינת כתר חב"ד בחינת אות א', שיעשה הכול במחשבה, לתקן עולם במלכות שדי, עי"ז יהיה היחוד של מלכות וכתר יראה ונורא, ואז יתפרדו כל פועלי און אמון. וזהו שאומר התורה נתינת טעם 'כי' לתורות שכך עמדתי ויסדתי את העולם, שכן יהיה סדר עבודת האדם בעולמו, ולכן אתם צריכים להעלות כל האותיות מאות תי"ו עד למעלה אות א' בחינת כתר.

(רעוא ררעוין תשס"ג לפ"ק)

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו ז"ע

לא תעשיק את רעך (יט יג).

ומעתה מי שמקיים מצוה זאת בשמחה, שמחזיר לחבירו בעתו ובזמנו בשמחה ובלב טוב, הן הלוואה או שכירות או אבדה ופקדון, כל מה שיש לחבירו תחת ידו מחזיר לו תיכף, גורם קירוב הנאולה, להחזיר כל הנשמות הנעשקין והנכנעין בקליפה אל הקדושה, ועכ"פ יבקש ממנו בדברים רכים המתן לי מעט אחי וכיוצא בזה, ובוזה ימתיק תיו מות של ויכנעו תחת ידם (תהלים קו מב) ויהיה תיו חיים, בסוד פדת שלח לעמו (שם קיא ט) במספר השוה.

(אוצר החיים' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

לא תעמוד על דם רעך אגני הוי"ה (יט טז).

'תעמוד' חסר וא"ו בכל קריא. אפילו עמידה כל דהוא, לא תראה בצערו של חברו שאחד מלבין פניו ואת שותק, עמדו ולא ענו עוד (איוב לב טו), אלא תהיה מוחה בכל יכולתך במי שמבזה חבירך או מדבר עליו רכילות ולשון הרע, אתה לא תהיה שומע ושותק, אלא תאמר לו רשע עובר ישראל, למה תדבר סרה על דמות יוצריו, ועל שכינת עוינו שהוא הויד שבעמיק ומסתלקת בעון הזה. ולכך נסמכה זה לזה, 'לא תלך רכיל' ותאמר כיון שאני איני מדבר אשמע ואשתוק, ונהנה כמה שחבירו הרשע מדבר, גם זה השומע רשע גמור הוא, ועובר על 'לא תעמוד על דם רעך' ואין לו חלק באלקי ישראל, כששומע רשע מדבר סרה על צדיק, או לוחש מלחש בשקרים על חברו, תיכף תדחה אותו, ותאמר לו רשע לך מעלי איני שומע לך, כי אם הוא שומע ושותק ומכל שכן אם נהנה, סופו לידון באש לא נפח (איוב כ טו) ולא יזכה לעמוד במחיצות הצדיקים, כשומע כעונה כמדבר, כלם יספו מן העולם בזה ובכא.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (יט יז).

לכך מצוה 'הוכח תוכיח' להצילו ביסורים קלים לעשות תשובה להמשיך עליו חיים, והכוונה מאן דאחיד בידא דחייבא, כי הרואה דבר עבירה בחבירו ידע בבירור שיש בו איזה שמץ דבר מזה, כמו מרן אור שבעת הימים הריב"ש טוב ראה לאחד שחילל שבת, וביקש שידיע לו מן השמים מה חטאו שראה בזה, והודיעו לו ששמש עצמו בתלמיד חכם שנקרא שבת ובוזה חילל שבת, וכן כל כיוצא בזה יבדוק עצמו ויקשר עם חבירו לעשות תשובה באמת, ואז שניהם ישיבו אל ה', והו' 'הוכח' את עצמך ואחר כך 'תוכיח את' חברך ותיכלול עצמך.

(זוהר ח' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו אגני הוי"ה (יט ל).

כלומר ארז"ל אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות כהוגן, מיד נגאלים. לזה כתיב: את שבתותי תשמרו, אז מיד: ומקדשי תיראו והוא לשון ראייה שתזכו לראות בנין בית המקדש על מכונו ב"ב ואז יהיה תמיד יהוד אני ה' יאהרונה"י והבן.

(בן ביתי' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

ואהבת לרעך כמוך אגני הוי"ה (יט יח).

מצות עשה מן התורה על אהבת ישראל, עיקר שלא יראה גנות חבירו, אלא מעלות חבירו ומדות הטובות שלו, ואף אם יראה לפעמים איזה דבר ידיו אותו לכף זכות באהבה, ויהיה נכנע לפני שפל שבשפלים ויסיר מאתו המשטמה, ויראה באמת שהוא גרוע ושפל הרבה מן חבירו, אבל אותן שאינן רואין אלא גנות כמה מכווער אדם זה, ועל עצמן רואין שהם בעלי מוח והשגה ועל כל ישראל מקטרגין ואינן רואין טוב, לא יראו בגאות השם (ישעיה כו י) ולא יהיה להם חלק בישראל ובאלהיו.

ועיקר אהבת ישראל, לאהוב אפילו הוא יודע שהוא רשע ידיו אותו בודאי חזר בתשובה, ולא יקטרג עליו ולומר ראו כמה מגושם זה משתרר עצמו וכל מעשיו הם להתפארות, זה עובר בעשה זאת ששקולה ככל התורה, והוא מעשה בלב (במדבר כב ב) וירא את וכו' לאמרי, מלשון יתאמרו (תהלים צד ד), שכל מה שעושים הוא להתפארות, אלא יהזור עצמו וידיו לכף זכות, ובפרט לגדול הדור יאהב אותו אהבה ולא יקטרג לראות שום גנות חלילה, וכל זה מצות ואהבת לרעך כמוך כמו שדן את עצמו לכף זכות ורואה ומצדיק את עצמו, יותר מזה יצדיק את חבירו, אבל חבירו שרודף אחריו ומצערו ומדבר עליו סרה ויורד לחייו ופרנסתו ושונא אותו, אי אפשר שיצטוו התורה עליו על אהבתו ומותר לשנאותו, ובלבד שיאמר בפירוש שהוא שונא אותו, ובמקום סנה אין צריך לומר אבל לא ישמום, ודברי רבינו (הרמב"ם פ"ו מדעות ה"ז) אינו כן, עיין בסמ"ג בהקדמה (ד"ה והא לך את ה', ולאין ה).

מכלל אמונה ודבר אמת (תהלים טו ב), יאמר בפעם הראשון סוף דעתו הן במשא ומתן הן במקח וממכר, ולא ירגיל עצמו להיות פאליטיק חלילה כי זה מקור השקר. מי שהולך למקום שאין מכירין אותו, ותני מכילא חדא ומייקרין ליה בגין תרין מכילין צריך מימר להון חדא מכילא אנא חכים, ירושלמי (שביעית פ"ה ה"ג), ועכשיו נשתנה זה הענין, שאמר להם חידוד והלכות וישב וילמוד כל היום, אם מכיר מכילא חדא ואמר שהוא בקי בכל הש"ס וחריפות ובקיאיות ומספר פרשת דרכים וכיוצא ולא ישיגחו עליו כלל. אם יש לו הלכה ברורה והוא רוצה שיקבלו דבריו יכול לתלות באילן גדול כי בודאי מסכים לדברי אמת, אבל המרבה הון מהבל מה שלא למדו רבו והוא תולה בו מסלק השכינה ובורא שמה של תהו ר"ל.

לשון הרע מסטרא דנחש ורעתו רבה, אם בא לך אחד ואומר כך וכך עשה פלוני וכן מעשיו מכווערים, אל יעשו דברים אלו שום רושם בלבך לא מניה ולא מקצתיה, ויהיה קבוע בלבך שרשע זה אמר שקר מוחלמ, ולא תזיז אתהבך מאיש פלוני כלל, אדרבא תשנא הרשע האומר כך כי הוא רשע גמור ואין לו חלק באלקי ישראל, ותרחק נפשך מזה ולא ישמה היצר לומר שזה חנף וכיוצא למוד לשונך דברים טובים וזכותים וחיים.

מרן האר"י (מעמי המצות ושע"מ פ' קדושים מצות קמה) כשהיה הולך בדרך אחר מי שהיה מתכבד בלכתו לפניו, ואמר אחר שהוא נהנה במה שמוליכני לאחריו, אם כן חייב אני לחלוק לו כבוד זה שהוא רוצה, ותמיד היו דבריו בעונה גדולה. כי בודאי היה זה צדיק שהיה נהנה במה שקדוש עליון מכבודו, כי יש מתנאים כעשו הרשע ואין זה להם כבוד כלל במה שהצדיק מוליך אותו לפניו, לזה אסור לכבדו.

תמיד יהיו ענייניך סבלנות גדול, אם יעמדו עליך שונאים ומצערים אותך מאד, בני שתוק כי כך עלה במחשבה, ותקבל באהבה עזה ובחיבה ואל תבהל ברוחך להוציא דבר, ואז יתכפרו עונותיך ויתוסף לך חיים ארוכים, ואם היית יודע הטובה שעושים לך שונאך והמחלישין דעתך והמגדילים עליך על חנם, דורונות היית שולח להם (חובת הלבבות שער הכניעה פ"ג, וע"ע בנתיב מצותך נתיב התורה שבי' א' אות יג, ונתיב היחוד שבי' ה' אות ט), והן באמת מקליפות נגה, ואתה שתוק וקבל באהבה וחיבה ויאירו עליך אור מן השמים עד שתמטעם מעם עולם הבא בעולם הזה, אור זרוע לצדיק, ואז לא תרגיש כלל בשום צער וחלישות דעת מן המתנאין עליך, אפילו מן המדברין עליך כל רעות שבעולם, ואף על פי כן אם תרום לגמרי הקדוש ברוך הוא יפיל אותם חללים לפניך (גיטין ז), ואם תעבור ותרעיש ברעש יצערו לך ביותר, וזהו כלל גדול בתורה ומשמע ודומה ומשא (בראשית כה יד), הער און ועה און שוואג און לאט [שמע וראה, שתוק וסבול], יהיו לך כל טובות עולם, ותרגום יונתן (שם) וצמיאת ושתוקא וסבורא (ע"ע באוצר החיים וקרא מצוה רל"טרמד). מצוה להחניף הרשעים בעולם הזה (פוסת מא:), ומותר להתגרות בהם בעוה"ז (ברכות ז), ובהרחבה ועושר של הקדושה יסתימו עיניהם, ויאמר לרשעים מאהבה אני עושה זה והכוונה ידוע מהניפין את הרשעים בעולם הזה.

(זר זהב' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

סדר כתיבת התפילין. סימן לב

נועם^א, ואם אפשר יקנה אחרים:

ט. תחלה יכתוב של ראש ויתקנם ויתפרם לגמרי וישחירם, ואח"כ יכתוב של יד ויתקנם ויתפרם^ה:

י. כשישים העור בשביל רצועות למים ולסיד, יכוין בשל ראש בשם הוי"ה, ובשל יד בשם אדנ"י^ה, וכשמעבד בשביל שניהם ביחד יכוין לשם יאהדונה^ה:

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

רטו ע"א פסק כהשמושא רבא דלכתחילה יעשה שיעור הבתים שתי אצבעות, ובספר ארחות חיים (הלכות תפילין אות כ"ו) הביא בקיצור לשון רבינו פרץ ופסק כוותיה. וכן הביא הבי"ו ז"ל: וכתב המרדכי בשם רבינו שמשון שיש להחמיר בדבר אחרי שלא נתבאר השיעור מפי התלמוד שאל אביך ויגדך ויש לחוש לדברי הגאונים, וכן כתוב בסמ"ג והתרומה שרוחב הבתים לכתחלה ב' אצבעות כדאיתא בשימושא רבא, ע"ש.

ד. כ"כ בדעת קדושים (בוטשאטש, סק"ג), ש"ת מהר"ם שיק (סימן כ), ערוה"ש (סעיף עז), ש"ת שבט הלוי (ח"א סימן יד) ועיין בביאור הלכה על סעיף לט ד"ה נתקלקל ריבועו, מה שכתב בזה.

ה. כ"כ בפע"ח (שער התפילין פ"ד) - ונבאר סדר כתיבתו, כי הנה תחלה צריך שיכתוב תפלה של ראש, ויתקנם ויתפרם לגמרי וישחירם, ואח"כ יכתוב תפלה של יד, ויתפרם וישחירם ויתקנם. וכו"ה בשעה"כ (תפילין דרוש ב) - בסדר כתיבת התפילין, הנה תחילה צריך שיכתוב התפילין של ראש ויתקנם לגמרי ויתפרם וישחירם, ואחר כך יכתוב תפילין של יד ויתקנם וישחירם. מובא בבאה"ט סק"ג אמנם ברמ"א (סעיף א) כתב - ולכתחלה יכתוב של יד קודם של ראש. והב"ח כתב דמהטור משמע דשל ראש קדושתו חמורה יכתוב קודם של ראש, וכו"ה בעטרת זקנים (סק"א), ובא"ר סק"ב, והר"ש בהגהתו בפע"ח שם ובספרו מצת שמורים, ובשר"ע הרב (סעיף א), והישועות יעקב (סק"ב). וע"ע בפמ"ג (משב"ז סק"א), ומשב"ב (סק"ה). ויש להביא ראיה מרהיטת לשון הרמב"ם (פ"ב מתפילין ה"א) כיצד כותבין את התפילין, של ראש כותבין ארבע פרשיות וכו', ומניחין אותן בארבע בתים וכו', ושל יד כותבין אותן הארבע פרשיות וכו'.

ו. כ"כ בפע"ח (שער התפילין פ"ד) - צריך לעבד הרצועות, ולכוין בכוונה זו כשישים העור לרצועות במים ובסיד, יכוין ברצועה ש"ר לשם הוי"ה, וכשיתן העור לרצועה ש"י יכוין לשם אדנ"י, לכן צריך לעבד שני עורות, אחד לש"ר, ואחד לש"י. ובשעה"כ (תפילין דרוש ד) - ענין הרצועות כבר נודע שצריך שיעבדם לשם קדושת תפילין, וטוב שתעבד שתי עורות, אחד לתפילין ש"ר והיינו לרצועות, ואחד לרצועות תפילין של יד, וכשתשים העור תוך הסיד והמים, אם העור הוא לצורך רצועות הראש יכוין שהוא לשל ראש ויכוין לשם הוי"ה, ואם הוא לצורך רצועות של יד יכוין שהוא לשל יד ויכוין לשם אדנ"י.

ז. היות והיום מעבדים הרצועות של ראש ושל יד ביחד ואין נזהרין בזה, לכן המציא רבינו לכוין הוי"ה ואדנ"י בשילוב שעולה לשניהם.

ח. שיעור אצבעיים על אצבעיים של תפילין בגוף הבתים ולא בתיתורא^א, ובדיעבד כשרים אף קטנים כלו^ב, כי לא מצאנו בש"ס מפורש שיעורו שיפסלו קטנים מזה השיעור, אלא לכתחלה יהיה אצבעיים על אצבעיים כדעת הגאונים^ג, וכן אם נתקלקל מעט ריבוע שלהן בחודם כשר בדיעבד ויוצא ידי מצות תפילין כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת דרכיה דרכי

א. כ"כ הפמ"ג (א"א ס"ק נו) בדעת רש"י מנחות (דף לה ע"א ד"ה תיתורא). וכן מהרא"ש (תפילין סימן לא) שהביא שיטת השמושא רבא משמע שהוא בגוף הבתים ולא בתיתורא, וז"ל: ולא נתפרש בתלמוד שיעור לאורך ולרוחב ריבוע ד' הבתים, אף שכתוב בשמושא רבא שיהא ריבועו אצבעיים על אצבעיים ולא נהגו העולם כן, וכו', וטעמא דשמושא רבא כיון דאמר מקום יש בראש להניח ב' תפילין, וצ"ע היה רחב ב' אצבעות ומונח במקום תפילין, ושערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין, מסתמא אותו מקום של תפילין היה אצבעיים כרחב הציץ. והאידיא מה שאין עושין הבתים רחבים [שתי אצבעות], היינו לפי שהתיתורא והמעברתא רחבים, ואם היו הבתים רחבים ב' אצבעות מלבד התיתורא והמעברתא, לא היה מקום בראש להניח שם שני תפילין, הלכך נהגו לעשות רוחב ואורך הבתים בלא שיעור וגם גובהן, עכ"ל. הרי מבואר מדבריו ששיעור אצבעיים בגוף הבתים. וכן משמע מלשון הטור שהוא בגוף הבתים. וכ"כ בא"ר (ס"ק ס"ג) ובשר"ע הרב (סעיף ג). וכן נראה מדברי מרן האר"י ז"ל בפע"ח (תפילין פ"י) - ואח"כ צוה לעשות לו תפילין של שמושא רבא, כסברת רש"י זלה"ה, אלא שהיו אצבעיים רוחב וקומה מרובע, כזכר בשמושא רבא, עכ"ל. הרי מיירי בגוף הבתים.

ב. העולת תמיד (ס"ק נג) כתב - ויש למחות בעוברי דרכים שמתקנין להם תפילין קטנים, כי מבורר מש"ס שצריכין להיות רחבים יותר מאצבע ואם לאו פסולין. וכתב עליו הא"ר (ס"ק סג) - כתב הב"ח דבעל נפש יחמיר שיהא רוחב אצבעיים על אצבעיים בין של ראש בין של יד, אבל מנהג העולם שאין נזהרין בזה ועושין רוחב התיתורא רוחב אצבע או פחות וסומכין על הש"ס שאין מפורש בה שיעור לאורך ולרוחב, אלמא דמדינא הכל כשר אפילו לכתחילה, עד כאן. לכן תמהני על עולת תמיד הנ"ל, והוא היפך מדברי הב"ח ולפחות הוה ליה להזכירו. ואין ראיה כלל מש"ס, ועולת תמיד הבין דמה שכתב הרא"ש ומונח במקום תפילין הוא מש"ס, וליתא אלא דמסברא כתב כן, ע"ש. וע"ע בפמ"ג (א"א ס"ק נו), ולקמן סימן לז ס"ג.

ג. השמושא רבא, מובא ברא"ש (הלכות תפילין סימן לא) ובטור. ובספר התרומה (משפט מקום הנחת תפילין) דעתו נוטה לפסוק כהשמושא רבא דשיעור תפילין אצבעיים על אצבעיים, וכ"כ להדיא עוד שם (בד"ה תניא תפילין מרובעות הל"מ). וכן בתוספות רבינו פרץ לעירובין (דף צה ע"ב ד"ה מקום האריך בזה והעלה עיקר דינא כהשמושא רבא שתי אצבעות ע"ש, וכן במרדכי (מנחות הלכות קטנות בדף יב ע"א) הביא מהסמ"ג כהשמושא רבא הנ"ל, וכן באגודה (מנחות דף

עטרת תפארת

עבודת וסיפורים מרבותינו זי"ע

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני הוי"ה אלהיכם (יט ב).

והשאר בתורה וגמרא ופוסקים וזהו כתבי מרן האר"י ז"ל וכתבי הרמ"ק. ונפלתי מכל הנ"ל, והייתי בקמנות גדול יותר משלושה חדשים, ועמדו עלי הרבה קליפות קשות ורעות לפתות אותי שאני מתורתי. ויותר מכולם היתה לי עצבות שהפילו עלי. ואני לבי חזק כצור, ולא נהניתי בימים אלו משום דבר, אלא מעט מים ולחם בכל יום, ולא היה לי שום תענוג מתורה ותפילה. והקור קשה מאוד והקליפות גברו מאוד, והייתי ממש בין שני דרכים בכחירה חופשית. ועברו עלי מרידות מפיתויים אלה, יותר מר מאלף מיתות ממש. ואחר שהתגברתי על הפיתויים הנ"ל, פתאום באמצע היום בלימוד גמרא יבמות לשם אל עולם, לקשט השכינה בכל כוחי, נפל עלי אור גדול ונמתלאל כל הבית אורה באור נפלא בהשראת השכינה. וזה לי הפעם הראשון שמעמתי מעט מאורו יתברך, באמת בלי טעות וערכוב בתענוג נפלא, ואור ערב מאד ומאוד לא יכילוהו הרעיון, ומשם ואילך נכנסתי בעבודת יוצר בראשית באור נפלא בלתי שום מדריגות, וגם לא עבר עלי התגברות מהפיתויים כמאז.

מנילת סתרים

זה לשון קדשו של רבינו הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרנא זלה"ה מה שכתב בספר החזיונות שלו מגילת סתרים. איך שהתגבר ועבד עבודת הקודש בקדושה וטהרה. וזה לשונו: הנה היו לפני שני דרכים, של גיהנום וגן עדן, ונתעורר הטוב ונכנסתי לבית הכנסת באיזה יום ביחודות, ובכיתי בכיות כמעין המתגבר לפני יוצר בראשית שימחול לי עד שנתעלפתי, וקראו לפני 'אשלים ניהומים לו' וכו' (ישעיה נז יח), ומהיום ההוא עד היום הזה עשרים וחמש שנה לא הסתכלתי ולא ראיתי ראייה בעלמא צורת אשה, ויש לי שמירה מן השמים, שלא תזדמן אף במקרה. וחזרתי לעבודת יוצר בראשית לתורה ותפילה. ואחר כך היו לי כמה מדריגות גדולות של רוח הקודש גבוהות, על ידי התמדה בתורה ועבודה, ובאמת לא הבנתי שאין זה שלי, כי עדיין מעיקר העבודה הייתי רחוק. ואחר כך התבוננתי בזה, ופרשתי את עצמי מכל וכל דברי עולם הזה. וזה היה בשנת תקפ"ג בתחילת החורף. והיה לי חדר מיוחד קר מאוד שלא נתחמם אפילו פעם אחת בכל ימות החורף. והיה דרכי לישון שתי שעות במעט לעת,

הרה"ק רבי חיים בן רבי אריה לייבוש הלברשטאם זצ"ל אב"ד צאנז בעל הדברי חיים כ"ה ניסן תרל"ז

תולדותיו

נולד בעיר טארניגאד בשנת תקנ"ז לאביו רבי אריה לייבוש זצ"ל, מגזע היחס ממשפחת רבנים יושבי מדין רבות בשנים בערי גאליציע, ולאמו בת רבי דוד מטארניגאד זצ"ל, שהיה בא"ב להגה"ק בעל החכם צבי זצ"ל, ונקרא שמו בישראל **חיים** ע"ש זקינו הרה"ק רבי חיים סג"ל לנדא זצ"ל אב"ד פדקאמין וראש חכמי הקלויז בבראד, שהיה חותנו של רבי ישעיה הלוי הרוויץ מבראד זצ"ל, אבי אמו של אביו רבי אריה לייבוש. ומסופר כשהיה עוד עובר במעי אמו נסעה אמו אל הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זצוק"ל, וכשנכנסה לבית הרה"ק מסאסוב קם מלוא קומתו מפניה, ויאמר לה: לא מפינך אני עומד רק מפני בנך המונח במעוך, כי עתיד הוא להיות צדיק גדול. בילדותו חכמה עוד עלם רך בן י" שנים נסע מפעם לפעם עם אביו אל הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין זצוק"ל, שאמר עליו: שעתידי הוא להיות בין גדולי הדור. בהגיעו לגיל המצוות נסמך להוראה ע"י רבו המובהק רבי משה יהושע העשיל אורנשטיין זצ"ל בעל היים התלמוד.

נישואיו

הגאון רבי יהושע העשיל פרנקל תאומים זצ"ל מעיר קאמרנא, בנו של הגאון רבי ברוך פרנקל תאומים זצ"ל אב"ד לייפניק, נסע פעם אחת לרגל מסחרו לעיר טארניגאד, וכאשר נכנס לבית המדרש ראה בחור היושב ולומד בעיון ובסקידה, ניגש אליו והתחיל לפלפל עמו, וירא שהוא מלא וגדוש בתורה ומצא חן בעיניו, וישאלוהו בן מי הוא, כאשר שמע צור מחצבתו עלה ברעיונו לשדכו לאחותו מרת רחל פייגא, הלך לבית האכסניא וכתב מכתב לאביו להציע לפניו הענין, בעת ההיא היה רבי אריה לייבוש אביו של רבי חיים מצאנז בעיר לייפניק לפלפל בדברי תורה עם ה'ברוך טעם', והשיגו מכתב מעיר טארניגאד לבית הברוך טעם, אמר רבי אריה לייבוש: כי בודאי המכתב הוא בשבילי מבני ביתי, וכשפתח המכתב ראה שזהו מבנו של ה'ברוך טעם' רבי יהושע העשיל המציע את בנו לחתן לאביו, תיכף הראה את המכתב לה'ברוך טעם', וישאל ה'ברוך טעם' לרבי אריה לייבוש: האם הוא מסכים, אמר לו: בודאי בכל ליבי ונפשי רצוני לבוא בקשר חיתון עם כבודו הרמה, אז אמר לו ה'ברוך טעם' כי לפני כמה חדשים הציעו לפניו שידוך עם בנו של הגאון רבי זלמן מרגליות מבראד, וכתבתי לו שאם עד ט"ו בשבט לא אקבל מכתב תשובה ממנו או שיבוא משולח עם כתב השאאה אז אעשה שידוך אחר, וא"כ כיון שהיום הוא ט"ו בשבט אחכה עד הלילה ואם לא יבוא שום ידיעה נגמור השידוך בשעת"י. רבי אריה לייבוש הלך לאכסניא והנה בא איש זר לשם, נתן לו שלום ושאל אותו: מאיזה עיר הוא, ויען לו: מעיר בראד משולח מהרב ד"ש לגומר שידוך עם בת הרב דצה, כששמע רבי אריה לייבוש דבריו התחיל לדבר עמו עניינים שונים, ובתוך כך מזג לו גם כוס יין וישן חזק מאוד וישת וישכר וילך האיש לישן מעט, וישן כל יום ט"ו והלילה שלאחריו עד אור בוקר ט"ז בשבט, בלילה הלך רבי אריה לייבוש אל ה'ברוך טעם', וישאלוהו: אם הגיע איזה ידיעה מעיר בראד, ויאמר לו ה'ברוך טעם': שלא הגיע שום דבר, ואכן עשו התקשרות ביניהם, הבורק אור יובא שליח הרב דבראד אל ה'ברוך טעם', ויאמר לו ה'ברוך טעם': איהרית את המועד והגעית אחר יום ט"ו, וכבר עשיתי התקשרות עם רבי אריה לייבוש מטריגאד.

אחר שגמר השידוך שמע ה'ברוך טעם' שהחתן הוא צולע על ירכו, ומיאנה הכלה בשידוך, אמר לה אביה: בוא ונכין צרכי החתונה, ואם החתן לא ייטב בעיניך אתן לו את בתי החורגת בת אשתי לאשה. כשהגיע רבי חיים לחתונה ושמע שאין רצון הכלה בו, אמר: שיש לו דבר עשה דברים אחדים, וכאשר דיבר עמה נתרצתה תיכף להינשא לו. אחר החתונה ישב שנה אצל חמיו, והעיד שעבר עם חמיו כמעט על כל השי"ס עם הראשונים, וחמיו האיר לו הרבה בדרך הלימוד וגם הסמיכו להוראה. אחר הסתלקותה של אשתו הראשונה, לקח לאישה את אחותה, ואחר הסתלקותה לקח לאישה את בת רבי צבי הירש אונגאר מטריגאד בן הרה"ק רבי מרדכי דוד מדאמברוא זצוק"ל, ולאחר הסתלקותה לקח לאישה את בת רבי אלימלך טארים נכד הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זצוק"ל.

בצל צדיקי הדור

רבו המובהק היה הרה"ק רבי נתנלי צבי מראפשיץ זצוק"ל, ונתקשר עמו בקשר אמין בל ינתק, וכל ימיו לא הזכיר את שם רבו אלא קרא לו הרב סתם, ונסע ג"כ אל שאר צדיקי הדור. ואחר הסתלקותו של רבו הרה"ק מראפשיץ זצוק"ל, נתקשר אל רבינו הגאון הקדוש שר בית הווהר רבי צבי הירש מזידיטשוב זצוק"ל בעל ה'צבי לצדיק', ומסופר כשבא בפעם הראשונה אל רבינו הגה"ק מזידיטשוב, אמר לו: ראוי הייתי לשמוח על ביאת תלמיד חשוב כמותכם, אבל בזכרי את הסיבה שגרמה לכם הלא היא פטירת הרה"ק מראפשיץ ערבה שמחתו, וששאל אותו הגה"ק מזידיטשוב איך כותבים שם עירכם, ענה לו: סאנז, אמר לו: לא סאנז אלא צאנז עם צדיק (כלומר שגר שם איש צדיק), ומאז נקרא בפי כול צאנז.

בצל רבותיו מראפשיץ וזידיטשוב התרועע ג"כ עם רבינו הגאון הקדוש איש אלוקים קודש הקדשים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידי ראפשיץ וזידיטשוב.

מתחילה היה רב בעיר רודניק, ולאחמ"כ בשנת תק"ץ נתקבל לאב"ד צאנז, שם היה איתן מושבו ומשם נתפרסם בכל הגלילות כאיש צדיק גאון וקדוש, ואלפים נסעו להסתופף בצילו לקנות ממנו דרכי התורה והיראה, נודע ג"כ לאיש חסד פיזר נתן לאביונים, מעולם לא לך אצלו פרוטה אחת.

מבאר רבותיו

ואחרי פטירת אדונו אבי מורי ורבי לרבי יצחק אייזיק מקאמרנא זצ"ל, הייתי מסתופף בצל קדשו של מחותני הרב הגאון הקדוש איש קדוש אלוקים מוה' חיים הלברשטאם זצ"ל, ושמע מאנשי שלומיני שתיחת ידי חיבור כזה [ספר אור עינים על ערכי הקבלה], ושלה להראות לפניו חיבור הזה, והיה מענין בו בלילה אור ליום ב' פרו' לך שנת תרל"ז לפ"ק, וביום ב' אחר התפילה נטלתי ממנו רשות ליסע לביתי לשלום, ואמר לי: עיינתי בספרים וראיתי כמה דברים נחמדים הנצרכים לבעלי נפש דקדושה, ואבקש מכם להדפיס זה הספר בקרוב, כי העולם צריך לו. (הקדמת רבינו אליעזר צבי מקאמרנא על ספרו אור עינים)

עם רבותיו

בגלילות גאליציע כל קושיה ושאלה שנתעוררה אז, הרי הוא נתלבנה ועברה בין רבני וחכמי הגליל אשר עיני בית ישראל היו נשואות עליהן, וכדרכן של חכמי ישראל הללו אוסרין והללו מתירין. אחד מהשאלות אשר העמיד את כל הגליל כמרחקה, היה השאלה על העופות הגדולים והמשונים שבהיאו מקפריסא אשר לא היה עליהן מסורת, ועל כשרות העופות הללו ישבו על המדוכה גדולי גאליציע, בין הרבנים המתירין היה רבי חיים מצאנז, ולעומתו קם רבינו הגאון הקדוש קודש הקדשים איש האלוקים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זצ"ל בעל ה'היכל הברכה' לאסור לשחוט ולאכול העופות הללו, ונתפלה הארץ לשנים, הללו אכלו כפסק הרב מצאנז, והללו לא אכלו כפסק רבינו מהר"א מקאמרנא, [בסוף ימיו חזר בו הרב מצאנז, כפי שהעיד בנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זצ"ל לפני נכד רבינו ה"ה הרה"ק רבי אלכסנדר צבי קלינבערג זצוק"ל אבד"ק וואלווע, וכן מובא בשו"ת 'דברי חיים' שבביתו לא הכניס העופות האלו], ואע"פ שהיה נראה כגבה טורא ביניהם ואכלו רכיל מאחד לשני, מ"מ הצדיקים עצמם לא חלקו אחד על השני. וכפי שסיפר הרה"ק בעל ה'המרי שפר מדארגא זצוק"ל, שפעם אחת היה אצל חג השבועות בצל הרב מצאנז, ובעת אמירת הקרעפיל תורה, דיבר מגודל תפארתו וגדלותו של רבינו בעל ה'היכל הברכה', וחשב הרה"ק מדארגא שהוא דבר פלא, מיד הרגיש זאת הרב מצאנז, ואמר לו: ר' שמואל איך האב ל"ב א יעדן איד באהבת נפש. ולעומתו רבינו בעל ה'היכל הברכה' כששבת פעם אחת בעיר שהיה שם שוחט שהרב מצאנז אסר לאכול משחיטתו, לא רצה לאכול משחיטתו, וצויה על בעל האכסניא: שישחוט העופות אצל שוחט אחר, ובליל שבת כשהביא הבשר לרבינו בעל ה'היכל הברכה' לא רצה לאכול

מהבשר, ושלחו לשאול למשרת אצל מי באמת הלך לשחוט העופות, והודה ששחטו אצל השוחט שנאסר ע"י הרב מצאנז, וכל השבת לא טעם רבינו טעם בשר ואכל מאכלי חלב.

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א סיפור נפלא על שורש נשמת הרב מצאנז: פעם אחת שכנס אחד מחסידיו רבינו בעל ה'היכל הברכה' לקבל ברכת הדרך כדי לנסוע לעיר צאנז, אמר לו רבינו שיאמר להרב מצאנז: שאני (היינו רבינו בעל ה'היכל הברכה') יש לי נשמת האר"י ז"ל (עיון במגילת סתרים לרבינו), ולהרב מצאנז יש לו נשמת רבי אהרן הלוי הרא"ה ז"ל, וכשמע זאת הרב מצאנז נתרש מאוד, ואמר: מהיכן יודע הרבי מקאמרנא את שורש נשמתו. ונמצא בכתבי יד של רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל בעל 'לב העברי', שפעם אחת היה אצל חמיו הרה"ק רבי הלל מקאלמיי זצוק"ל בליל הסדר צדיק נסתר אחד מעשרת השבטים, ואמר לו ג"כ כני"ל את שורש נשמת הצדיקים, ויהי לפלא.

אחר הסתלקותו של רבינו בעל ה'היכל הברכה' ביום י' אייר תרל"ד, כשעל כס ההנהגה ישב רבינו הגאון הקדוש שר בית הווהר רבי אליעזר צבי מקאמרנא זצ"ל בעל ה'דמשק אליעזר', נסע לשבת פרשת נח תרל"ז לשבות אצל הרב מצאנז, רבינו בעל ה'דמשק אליעזר' ציווה לו אביו בצוואתו ששבת קודש ילבש בגדי לבן כדרך תלמידי הבעש"ט, וכן ילבש טלית בליל שבת קודש, לא ידע מה לעשות כשיסע אל הרב מצאנז אם ילבש בגדים חלבנים, שהרי הרב מצאנז לא היה דרכו ללבש בגדי לבן בשבת קודש, ואין זה לפי הכבוד, והריץ השאלה לפני הגאון בעל הבית יצחק אב"ד לעמבערג, ואחרי שקלו"ט לא התיר כי אם שילך בגד שחור על הבגד הלבן, ויהי ביום השישי כשבא רבינו לעיר צאנז ונכנס לבית המדרש הרע הדבר מאוד להרה"ק רבי ברוך מגארליץ זצ"ל על שלובש הוא בגד לבן וטלית, והלך להודיע זאת לאביו הרב מצאנז, אמר לו אביו: לך אמור לו שאין לו מה לפחד ויכול לבוא להתפלל בבית מדרשו, אפילו בלי הבגד השחור העליון, כי מחויב הוא לקיים צוואתו של אביו הקדוש, ואמר הרב מצאנז בבדיחותא לבנו הרב מגארליץ: של אביו אביו לילך בבגדי לבן בשבת, אבל לך אביך לא צויה לך שתלך בבגדי כבוד. באותו יום השישי שהגיע רבינו לעיר צאנז מצאו בנהר דג מיוחד במינו דג הנקרא 'הכט', ואמר הרב מצאנז: שהפעם היחידה שמצאו דג כזה בנהר היה כשבאתי לשבת הראשונה בעיר הזו, ועתה הוא הפעם השנייה, וכנראה שזהו לכבוד שבה אצלינו אורח חשוב, שאפילו בשמים הוא מכובד ששלחו לכבודו הדג הזה שהלך למעלה מד' מאות פרסה עד שהגיע לנהר לכבוד האורח. ובמשך יום השבת כיבדו הרב מצאנז ביותר, וערכו השלחן אשר לפני ה' ביחד כששני צדיקי הדור מסובין בו, גם ראש השלחן, וכן נתן לו הרב מצאנז קוויטלאך שיקרא בו, גם בירכו שיזכה להוציא את ספריו לאור עולם, גם אמר לו שברצונו להשתדל עמו דהיינו שיקח לחתן לבתו את בנו הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא זצוק"ל, אחר כבר היה חתן עם נכדת ש"ב הגה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זצ"ל, כשנפרד רבינו עם הרב מצאנז, ליווהו וטפח לו על שכמו, ואמר לו: אביכם היה לי מיין הארץ פריינד [לידד נפשי ולבבן] וכו'.

הסתלקותו ומורשתו

בשנותיו האחרונים נחלש מאוד, ובמיוחד גברה עליו מחלתו לקראת חג הפסח של שנת תרל"ו, ואע"פ שהיה קשה עליו מחלתו התגבר כארי לקיים מצוות החג אכילת המצה והמרוז ושתיית הד' כוסות, וביום כ"ה ניסן השיב נשמתו ליוצרה, ונטמן בעיר צאנז. נדפס ממנו ספריו 'דברי חיים' על גיטין ושמות אנשים ומקוואות, ושו"ת 'דברי חיים' על ד' חלקי שו"ע, ודברי חיים על התורה ומועדים.

בניו הם האדמו"רים: רבי יחזקאל שרגא משינאווא, רבי דוד מקשאנב, רבי ברוך מגארליץ, רבי מאיר נתן נסטלק בצעירותו, רבי אהרן מצאנז, רבי שלום אליעזר מראפשיץ, רבי ישעיה משעשעניב. חתניו: רבי מרדכי דוד מהארנספריט, רבי משה אונגאר מדאמברוא, רבי אליעזר ירחם נכד המגיד מראדושיץ, רבי יצחק טוביה רובין נכד הרה"ק מראפשיץ, רבי אהרן הורביץ מבייטש, רבי בצלאל יהושע מושקוביץ מגלינא, רבי אלעזר רוזנפלד מאושפיצין, זכר צדיקים לברכה.